

30 metų valstybės paramos žiniasklaidai Lietuvoje: Vilniuje įvyko Medijų rėmimo fondo tarptautinė konferencija

Rugsėjo 29 d. Lietuvos nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje Medijų rėmimo fondas (toliau - MRF) surengė metinę tarptautinę konferenciją „30 metų valstybės paramos žiniasklaidai Lietuvoje“. Renginiu paminėtos trisdešimtosios valstybės paramos žiniasklaidai sistemos Lietuvoje metinės. Į konferenciją susirinko apie šimtą žiniasklaidos politikos formuotojų, mokslininkų, vyriausiųjų redaktorių, žurnalistų ir pilietinės visuomenės atstovų iš Baltijos ir Šiaurės šalių, taip pat iš Lenkijos, Vokietijos, Ukrainos, Vengrijos ir Izraelio, rašoma MRF pranešime.

Visą dieną trukusioje konferencijoje diskutuota apie žiniasklaidos finansavimo modelius ir tvarumą, medijų nuosavybės skaidrumą, žurnalistikos apibrėžimą platformų eroje, dirbtinio intelekto poveikį žiniasklaidai bei žiniasklaidos pasirengimą krizėms ir nacionalinio masto ekstremalioms situacijoms.

Finansavimo modeliai ir ateities scenarijai

Konferenciją pranešimu apie MRF veiklą ir atliktus tyrimus pradėjo fondo direktorius Ruslanas Iržikevičius. Po jo sekusioje diskusijoje „Tarp viešojo gėrio ir

rinkos logikos: finansavimo modeliai, tvarumas ir ateities scenarijai“ dalyvavo kultūros ministras Lukas Alsys, Lenkijos kultūros ir nacionalinio paveldo ministerijos Medijų ir kūrybinių industrijų departamento vadovas Karol Zgódk, Norvegijos žiniasklaidos tarnybos atstovas Audun Aagre ir Džina Donauskaitė, Lietuvos žurnalistikos centro vadovė. Diskusiją vedė MRF Tarybos pirmininkė Vaiva Radikaitė. Pašnekovai aptarė viešuosius ir privačius paramos mechanizmus, mecenavimą ir fondus, prenumeratos bei naujus verslo modelius ir nepriklausomos, demokratinės žiniasklaidos finansavimo ateities scenarijus Baltijos ir Šiaurės šalių regione bei Lenkijoje.

Antroje dienos diskusijoje „Skaidrumas, registrai ir žurnalistikos apibrėžimas platformų eroje“ Vengrijos Tvarios žiniasklaidos centro vyresnioji asocijuotoji ekspertė Zsafia Lehoczki, Kultūros ministerijos Visuomenės informavimo ir autorių teisių politikos grupės vadovas Deividas Velkas, Vokietijos žiniasklaidos koncentracijos komisijos pirmininkas prof. dr. Georgios Gounalakis, Vytauto Didžiojo universiteto profesorė dr. Auksė Balčytienė ir Mantas Martišius, Lietuvos radijo ir televizijos komisijos pirmininkas, kalbėjo apie žiniasklaidos nuosavybės skaidrumą, žiniasklaidos registrus, kintančias „žiniasklaidos“ ir „žurnalisto“ sąvokas bei artėjančią Lietuvos pirmininkavimą ES Tarybai. Diskusijai moderavo Žurnalistų etikos inspektorius Dainius Radzevičius.

Dirbtinis intelektas - naujas iššūkis žiniasklaidai

Po pietų pertraukos konferencijos dėmesys kryo į dirbtinio intelekto keliamus iššūkius. Pranešimą „Žiniasklaida dirbtinio intelekto transformacijos akivaizdoje – kur reguliavimas veikia, kur veikia rinka, o kur niekas nepadeda“ skaitė Hamburge įsikūrusio Leibnico medijų tyrimų instituto „Hans-Bredow“ direktorius prof. Wolfgang Schulz. Jo mintis tęsė diskusija, kurioje kartu su prof. Schulzu dalyvavo žiniasklaidos grupės „Amedia“ didžiųjų technologijų direktorė ir Danijos spaudos leidėjų direktorė Karen Rønde, Bergeno universiteto duomenų žurnalistikos profesorius Carl-Gustav Linden bei Stokholmo ekonomikos mokyklos Rygoje Medijų studijų centro direktorius Edgars Spuravs. Diskusiją moderavo Kristina Juraitė, Vytauto Didžiojo universiteto profesorė.

Diskusijoje nuskambėjo viena iš konferencijos esminių minčių: be nuoseklios valstybės paramos žiniasklaidai vis sunkiau atsilaikyti prieš didžiąsias technologijų platformas, o sparčiai augančios dirbtinio intelekto galimybės žiniasklaidai kelia dar didesnius iššūkius – tiek turinio patikimumui, tiek verslo

modeliams. Būtent todėl prieš 30 metų sukurta ir toliau veikianti valstybės paramos sistema, o kartu ir pats Medijų rėmimo fondas, išlieka aktualūs kaip niekada: jų paskirtis – padėti žiniasklaidai atsilaikyti prieš šiuos sunkumus ir išsaugoti nepriklausomybę.

Svečias iš Ukrainos: žurnalistika karo sąlygomis

Vienas jautriausių dienos momentų – tarptautinė Ukrainos nacionalinės žurnalistų sąjungos dokumentinio filmo „Jie laukia, todėl mes tęsiame“ premjera. Filmą pristatė sąjungos pirmininkas Sergiy Tomilenko. Filmo herojai – Oleksijus ir Natalija Pasyugai, 95 metų istoriją menančio laikraščio „Vorskla“ redaktoriai. Po Rusijos atakų prieš Veliką Pisarivką jų redakcija buvo priversta persikelti į Okhtyrką, tačiau laikraštis ir toliau leidžiamas: kiekvieną savaitę atspausdinama apie tūkstantį egzempliorių ir išvežiojama po Sumų srities pasienio kaimus, kur neretai neveikia paštas, dingsta ryšys, o virš kelių skraido rusų dronai.

„Nesvarbu, ar oras geras, ar blogas, ar dronai skraido, ar ne – mes važiuojame. Kol galime važiuoti“, – filme sako Oleksijus.

Filmą peržiūrėjęs MRF direktorius Ruslanas Iržikevičius sakė:

„Man didelį įspūdį daro Ukrainos žurnalistų, dirbančių fronto linijoje, drąsa. Šiandien Europoje galima išgirsti pokalbių apie karo nuovargį. Tačiau dažnai mes net iki galo nežinome ir nesuprantame realybės, kurioje gyvena ir dirba mūsų ukrainiečių kolegos.“

Sergiy Tomilenko taip pat dalyvavo diskusijoje „X diena: žiniasklaidos pasirengimas krizėms ir nacionalinio lygmens ekstremalioms situacijoms“ kartu su žiniasklaidos stebėsenos įmonės „Mediaskopas“ direktore Jūrate Stankuviene, Izraelio žurnalistu Ron Ben-Yishai, bei Estijos žiniasklaidos įmonių asociacijos vykdomuoju direktoriumi Vaino Koorbergu. Diskusiją vedė Ernest Alesin RADIO-R Programų direktorius. Pašnekovai dalijosi karo meto pamokomis ir liudijimais iš Ukrainos, kalbėjo apie atsparumą, koordinavimą tarp institucijų ir žiniasklaidos bei pasirengimą, pabrėždami, kad pasitikėjimo – svarbiausio ištekiaus krizės akimirka – nenusipirksi iš anksto neparuošus dirvos.

Žurnalistika - demokratijos ir nacionalinio saugumo pagrindas

Konferencijos diskusijose ne kartą skambėjo mintis, kad žiniasklaida turėtų būti vertinama kaip strateginės valstybės saugumo struktūros dalis – be jos

demokratinė santvarka negali egzistuoti. Dalyvių atsiliiepimuose ši idėja įvardyta tiesiai: žurnalistika buvo ir išlieka demokratinių valstybių nacionalinio saugumo ištekliumi. Ne todėl, kad žurnalistai vykdo valstybės informacinę politiką, o todėl, kad profesionali žurnalistika – faktų ir šaltinių tikrinimas, konteksto paieška, manipuliacijų atpažinimas, fakto ir nuomonės atskyrimas – yra pavyzdinis informacijos gaminimo ir vartojimo modelis, stiprinantis visos visuomenės atsparumą.

Dieną vainikavo Lietuvos radijo ir televizijos komisijos bei Medijų rėmimo fondo projekto „Vertė“ nominacijų įteikimas, kuriuo apdovanoti geriausi 2025 m. projektai.

Dėkojame partneriams

Konferenciją parengti padėjo Vokietijos ambasada Vilniuje ir Didžiosios Britanijos ambasada Vilniuje (British Embassy Vilnius). Medijų rėmimo fondas dėkoja visiems pranešėjams, dalyviams ir partneriams už turiningą dieną ir vertingas išvalgas – jos primena, kodėl stipri ir kokybiška žiniasklaida, kaip skelbia ir paties fondo šūkis, yra vienas esminių demokratinės valstybės pagrindų.